Eurooppalainen medianvapaussäädös

U 84/2022 vp. Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle

Liikenne- ja viestintävaliokunta
18.11.2022
Ismo Huhtanen

Lehdistön keskeinen sääntely ja itsesääntely Suomessa: Julkisen sanan neuvosto ja Journalistin ohjeet ovat tärkeitä tiedonvälityksen vapauden mahdollistajia

Sananvapauslaki (OM)

Rikoslaki (OM)

Journalistin ohjeet (JSN)

+ Arvonlisävero (VM), kuluttajansuoja (OM), tietosuoja (OM & LVM), kilpailulaki (TEM), postilaki (LVM)

- Suomessa ei aikaisemmin ole säännelty perusoikeuskirjan 11 artiklan tarkoittamaa tiedonvälityksen vapautta.

Toimituksellisen päätöksenteon vapaus ja riippumattomuus on Suomessa jo suojattu lakisääntelyllä ja itsesääntelyllä

- Laki sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä, JSN:n Journalistin ohjeet ja kustantaja- ja lehtikohtaiset periaatteet
- Sama sääntely ja itsesääntely sitoo samaan tapaan suuria mediayrityksiä (pörssiyhtiöitä), pieniä lehtikustantajia ja myös Yleisradiota.
- Taloudellisesti vahvempi ja vakavaraisempi mediayritys takaa tiedotusvälineelle ja sen toimitukselliselle työlle vapauden ja riippumattomuuden.
- Riittävän laatutason ja erikoistumisen tason ylläpitäminen edellyttää yritysten riittävää absoluuttista kokoa. Digitalisoituminen korostaa tätä tarvetta.
- Uutismediaa omistetaan Suomessa siksi, että harjoitetaan liiketoimintaa ja halutaan tuottaa ammattimaista uutissisältöä.
- Alueellisuus ja paikallisuus ovat olennaisia kotimaisen uutismedian julkaisujen linjan määrittäjiä.
- Mainostilanmyyntimarkkinan kokoon vaikuttavat osaltaan Yleisradion julkisen palvelun tehtävän laajuus ja journalististen tuotteiden asema mainosmarkkinoilla.

Yleinen kilpailuoikeus on riittävä väline valvomaan mediamarkkinoiden keskittymistä

- Ehdotus olisi omiaan lisäämään yrityskauppojen kuluja ja kestoa sekä heikentämään ennustettavuutta edellyttämällä uutta kansallista prosessuaalista sääntelyä, joka velvoittaa arvioimaan omistuksen keskittymisen vaikutuksia yrityskaupoissa median moniarvoisuuteen ja toimitukselliseen itsenäisyyteen.
- Tiedotusvälineiden riittävän laatutason ja erikoistumisen tason ylläpitäminen sekä tiedotusvälineiden olemassaolon mahdollistaminen tulisi näkyä selvemmin asetuksessa.

➢ U-kirjettä tulisi täydentää seuraavasti sivulla 19, ensimmäinen uusi kappale (lisäys merkitty vahvennettuna ja alleviivattuna): ”*Valtioneuvosto suhtautuu **erityisellä** varauksella mediamarkkinoiden keskittymisen valvontaa koskeviin säädösehdotuksiin.*”

➢ U-kirjettä tulisi täydentää seuraavasti sivulla 19, ensimmäinen uusi kappale (lisäys merkitty vahvennettuna ja alleviivattuna): ***Yleistä kilpailuoikeutta tiukemmat esteet konsolidaatiokehitykselle saattaisivat Suomessa ennemminkin kaventaa kuin lisätä sisällön moniarvoisuutta.***

Mediapalveluiden tarjoajien, kuten lehdistön, sisältöjen aseman parantaminen erittäin suurilla verkkoalustoilla on hyvin tärkeää

- Säädösehdotuksen artikla 17 on ehdotus, jota Suomen tulisi aktiivisesti puolustaa ja vahvistaa EU:n lainsäädäntöprosessissa.
- Suomalaisen uutismedian osalta sen, että lehtikustantaja tai tiedotusväline on sitoutunut JSN:n Journalistin ohjeisiin, tulisi riittää, että saa suojaa suhteessa suuriin alustoihin.
- Sosiaalisen median alustojen merkitys tiedotusvälineiden julkaisualustoina on kasvussa erityisesti tavoiteltaessa nuorempia yleisöjä.
- On tärkeää, että tiedotusvälineet saisivat jatkossa suojaa erittäin suurten alustojen päätöksiltä poistaa riippumattomien tiedotusvälineiden sisältöä esimerkiksi somepalvelusta. Alustan etukäteinen informointivelvollisuus tiedotusvälineelle ja tiedotusvälineen mahdollisen vastustusilmoituksen priorisointi ovat kannatettavia ehdotuksia.

Lehdistön tulisi jäädä EU:n uuden mediapalvelulautakunnan ja vastaavan kansallisen viranomaisen toimivallan ulkopuolelle

UUTIS-MEDIAN LIITTO

- Suomalaisen lehdistön kannalta säädösehdotus tarkoittaa merkittävää ja ennenkokematonta siirtymää kohti viranomaisvalvontaa.
- Valvontaviranomainen on EU:ssa ja sen jäsenvaltioissa ollut perinteisesti käytössä ainoastaan säännellyssä ja taajuuslisensseihin perustuvassa audiovisuaalisessa mediassa.
- Uutismedian uhkana on viranomaisvalvonnan vahvistuminen EU-tasolla ja kansallisesti tulevaisuudessa. Suomi on tiedotusvälineiden vapaudessa maailman kärkimaita. Täällä on paljon menetettävää.
- Ehdotetun mediapalvelulautakunnan tulisi olla täysin riippumaton Euroopan komissiosta.

  ➢ U-kirjettä tulisi täydentää seuraavasti sivulla 18, viides uusi kappale (lisäys merkitty vahvennettuna ja alleviivattuna): ”***Valtioneuvosto suhtautuu kielteisesti lehdistön viranomaisvalvontaan.***”

Eurooppalainen medianvapaussäädös ei saa vaikuttaa EU:n valtiontukisääntelyyn eikä sen soveltamiseen Euroopan komissiossa

- Säädösehdotuksen 5 artiklan johdantotekstissä tulisi vahvistaa viittausta jäsenvaltioita oikeudellisesti sitovaan EU:n valtiontukisääntelyyn. Se on tärkeää lehdistön ja muun yksityisesti omistetun eurooppalaisen median toimintaedellytysten turvaamiseksi jatkossa.
- Avoimuuden ja puolueettomuuden periaatteiden tulisi soveltua julkisen palvelun median johdon valinta- ja irtisanomisprosessien lisäksi näiden prosessien riippumattomaan valvontaan.
- Säädösehdotus tukee nykyisen Yleisradio-lakiin kirjatun Yleisradio Oy:n valvontamallin kriittistä tarkastelua. Lakiin tulisikin luoda Yleisradiosta aidosti oikeudellisesti riippumaton valvontamalli. Sopiva valvontaviranomainen niin säädösehdotuksen velvoitteiden kuin Yleisradion julkisen palvelun tehtävän valvonnalle olisi kilpailu- ja kuluttajaviranomainen.
  - U-kirjettä tulisi täydentää seuraavasti sivulla 18, neljäs uusi kappale (lisäys merkitty vahvennettuna ja alleviivattuna): *”**Valtioneuvosto katsoo, että viittauksia jäsenvaltioita oikeudellisesti sitovaan EU:n valtiontukisääntelyyn tulisi vahvistaa**.”*
  - U-kirjettä tulisi täydentää seuraavasti sivulla 18, viides uusi kappale (lisäys merkitty vahvennettuna ja alleviivattuna): ”*Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti avoimuuden ja puolueettomuuden periaatteisiin valinta- ja irtisanomisprosesseissa **sekä näiden prosessien riippumattomaan valvontaan**.”*

Suomessa ei ole tarvetta eurooppalaiselle medianvapaussäädökselle

UUTIS-
MEDIAN
LIITTO

- Suomen mediasääntely perustuu vahvasti itsesääntelyyn, jota tulee vaalia. JSN:n rooli keskeisenä itsesääntelyelimenä on erittäin tärkeä.
- Uutismedian liiton huolena on, että tiedonvälityksen vapaus heikkenee Suomessa.
- Säädösehdotuksen oikeusperustaan, sisämarkkinoiden tehostamisperusteeseen, tulisi suhtautua kriittisesti, sillä media-alan sisämarkkinat toimivat tasapainoisen tehokkaasti.
- On tärkeää, että säädösehdotuksen jatkovalmistelussa Suomi pyrkii aktiivisesti vaikuttamaan niin, että Suomen maailman mittakaavalla vapaan uutismedian toimintaa ei hankaloiteta liiallisella sääntelyllä.

➢ U-kirjettä tulisi muuttaa seuraavasti sivulla 18, toinen uusi kappale (muutos merkitty vahvennettuna, yliviivattuna ja alleviivattuna: *”Valtioneuvosto pitää kuitenkin tärkeänä, että ehdotettavien säännösten mukanaan tuomien uusien velvollisuuksien hallinnollinen taakka kansallisille viranomaisille ja mediapalveluiden tarjoajille jää* ***~~kohtuulliseksi~~ vähäiseksi****.”*

➢ U-kirjettä tulisi selvyyden vuoksi täydentää seuraavasti sivulla 18, neljäs uusi kappale (lisäys merkitty vahvennettuna ja alleviivattuna): *”Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että neuvottelujen aikana täsmennettäisiin, että* ***yksityisesti ja julkisesti omistettujen tiedotusvälineiden*** *toimituksellisen sisällön arvioinnin ei tule kuulua viranomaisen toimivaltaan.”*

➢ U-kirjettä tulisi täydentää seuraavasti sivulla 18, ensimmäinen uusi kappale (lisäys merkitty vahvennettuna ja alleviivattuna): ”**Valtioneuvosto suhtautuu varauksella sisämarkkinoiden tehostamisperusteeseen**.”

Kiitos!

Ismo Huhtanen

lakiasiainjohtaja

Uutismedian liitto

ismo.huhtanen@uutismediat.fi

040 579 5600